

Адной з умоў паспяховага засваення праграмы з'яўляецца наведванне вучнямі бібліятэкі і іх удзел у падрыхтоўцы і правядзенні масавых мерапрыемстваў у пазакласны час. Потым на практычных занятках праводзіцца падрабязны разбор такіх мерапрыемстваў. Вялікае значэнне мае таксама распаўсюджванне вучнямі літаратуры сярод чытачоў.

У ВВК не толькі набываюць веды аб асновах бібліятэчнасці, аб асноўных функцыях бібліятэкі і асноўных задачах, якія стаяць перад ёю на сучасным этапе, але і атрымліваюць некаторыя навыкі ў выкананні асноўных функцыях бібліятэчнай работы (камплектаванне бібліятэкі, бібліяграфічнае апісанне і сістэматызацыя дакументаў, улік і захаванне кніжных фондаў), вывучаюць інтарэсы і запатрабаванні чытачоў, асновы інфармацыйнага забеспячэння спецыялістаў народнай гаспадаркі, асноўныя формы і метады масавай работы ў бібліятэцы і г.д. Пасля двухгадовага тэрміну навучання вучні здаюць экзамены і атрымліваюць пасведчанне аб прываенні ім кваліфікацыі бібліятэкара масавай бібліятэкі.

Аналіз тэматычнага і каляндарнага планаў, анкет вучняў ВВК, гутаркі з бібліятэчнымі работнікамі даюць падставы зрабіць вывад аб вялікім значэнні міжшкольных ВВК для падрыхтоўкі работнікаў масавых бібліятэк: па-першае, яны рыхтуюць надзейных абітурыентаў для інстытутаў культуры і бібліятэчных тэхнікумаў, якія, ведаючы як станоўчыя, так і адмоўныя бакі гэтай нялёгкай прафесіі, свядома робяць свой выбар; па-другое, ВВК ствараюць рэзерв для папаўнення супрацоўнікаў сельскіх бібліятэк, якія ў далейшым атрымаюць спецыяльную адукацыю на завочным аддзяленні інстытута культуры; па-трэцяе, вучэбныя камбінаты садзейнічаюць развіццю літаратурнага густу, дапамагаюць навучыцца паглыбленаму чытанню, лагічнаму мысленню, уменню свабодна выказаць свае думкі.

Мінскаму інстытуту культуры сумесна з нацыянальнай бібліятэкай Беларусі неабходна дапамагаць міжшкольным ВВК у арганізацыі і правядзенні іх заняткаў. У сувязі з гэтым добра было б выдаць праграму і метадычныя ўказанні для падрыхтоўкі вучняў па спецыяльнасці „бібліятэкар масавай бібліятэкі”, абагульніць і распаўсюдзіць сярод бібліятэк рэспублікі вопыт работы міжшкольнага ВВК г. Ліды, стварыць вучэбны дапаможнік для падрыхтоўкі бібліятэчных работнікаў для масавых бібліятэк з дапамогай міжшкольных ВВК. Выкладчыкам інстытута мэтазгодна прысутнічаць на экзаменах у міжшкольных ВВК па падрыхтоўцы работнікаў для масавых бібліятэк з мэтай папярэдняга адбору абітурыентаў.

В.А. КАСАП, канд. пед. навук (МІК)

ПАЛЯПШЭННЕ ЯКАСЦІ ПАДРЫХОЎКІ СТУДЭНТАЎ У ГАЛІНЕ ПАТЭНТНАЙ ІНФАРМАЦЫІ

Вядучую ролю ў паскарэнні навукова-тэхнічнага прагрэсу адыгрывае ўкараненне ў практыку найноўшых прыярытэтных навуковых і тэхнічных ідэй. Даследаванні сведчаць, што рэалізацыя іх забяспечвае каля 75 % пры-

росту прадукцыйнасці працы і больш чым 50 % прыросту нацыянальнага даходу, а таксама паніжэнне ў 2 разы сабекошту прамысловай прадукцыі. Адзін з найбольш распаўсюджаных каналаў выкарыстання перадавых дасягненняў – патэнтная інфармацыя, сканцэнтраваная ў апісаннях вынаходніцтваў да аўтарскіх пасведчанняў, патэнтаў, заявак, у бюлетэнях па вынаходніцтву, паказальніках патэнтнай дакументацыі. У сучасны момант патэнтная дакументацыя з'яўляецца адной з важных адзінак захоўвання ў спецыяльных бібліятэках. Абмяркоўваецца і магчымасць арганізацыі патэнтных фондаў ва ўніверсальных бібліятэках цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы. Фонды патэнтнай дакументацыі прадстаўлены неаднародна: ад першаснай і другаснай дакументацыі да бібліяграфічных дапаможнікаў. На аснове вывучэння патэнтнай дакументацыі спецыялістамі шырока праводзіцца патэнтны даследаванні.

Актуальнасць бібліятэчна-бібліяграфічнай работы з патэнтнай дакументацыяй абгрунтавана наступным: тэндэнцыяй росту колькасці патэнтных даследаванняў і павышэннем іх якасці; розным узроўнем патэнтазнаўчых і бібліятэчна-бібліяграфічных ведаў спецыялістаў народнай гаспадаркі; пераважаннем у рабоце службаў патэнтнай інфармацыі бібліятэчна-бібліяграфічных формаў і метадаў працы.

Падрыхтоўка кадраў патэнтаведаў і патэнтна-інфармацыйных работнікаў цэнтралізавана не праводзіцца. На жаль, адсутнічае такая спецыяльнасць у пераліку спецыяльнасцей ВНУ, няма і нумару спецыяльнасці адпаведнай кваліфікацыі навуковых кадраў. Падрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі кадраў патэнтаведаў ажыццяўлялася ў разгалінаванай сетцы спецыяльных інстытутаў і курсаў: УІПК, УДКПК, ДІП, галіновыя курсы павышэння кваліфікацыі, кароткатэрміновыя семінары, школы перадавога вопыту і г.д. Пытанні авалодання студэнтамі метадамі работы з патэнтнай дакументацыяй, вывучэння імі асноў правядзення патэнтных даследаванняў, патэнтнага заканадаўства часткова вырашаюцца ў інстытутах культуры.

У іерархічнай структуры вучэбных устаноў, звязаных з падрыхтоўкай і перападрыхтоўкай патэнтна-інфармацыйных кадраў, інстытутам культуры належыць роля пачатковай ступені набыцця адпаведных ведаў, уменняў і навыкаў у галіне патэнтнай інфармацыі. Тут склалася праграма, якая дае асновы ведаў у справе патэнтазнаўства і патэнтнай інфармацыі. Але курс „Патэнтная і нарматыўна-тэхнічная дакументацыя” (36 гадзін) вывучаецца толькі на дзвюх спецыялізацыях: бібліятэказнаўства і бібліяграфія тэхнічнай літаратуры, метадыка выкарыстання сродкаў механізацыі і аўтаматызацыі ў бібліятэчнай і інфармацыйнай рабоце. Студэнты ўсіх астатніх спецыялізацый атрымліваюць веды ў галіне патэнтнай інфармацыі прыкладна ў аб'ёме 5–6 гадзін, што, безумоўна, з'яўляецца недастатковым. У выніку яны не ведаюць бібліяграфічнага апісання гэтых дакументаў і міжнародных стандартаў па ўніфікацыі бібліяграфічнай інфармацыі аб патэнтнай дакументацыі, не ўмеюць выкарыстоўваць на практыцы спецыяльныя класіфікацыі вынаходніцтваў (МКІ, НКІ) і г.д. Адсутнасць спецыяльных ведаў

адбіваецца і на якасці праводзімых кансультацый, і на прафесійным росце бібліятэкараў, якія працуюць з патэнтнай дакументацыяй.

Аналіз сведчыць, што дзейнасць бібліятэк, што камплектуюць патэнтныя фонды, складаюць:

кансультацыі па вызначэнню віду патэнтнай дакументацыі, па якой неабходна ажыццяўляць пошук, – каля 40 %;

кансультацыі па методыцы правядзення розных відаў патэнтнага пошуку (тэматычнага, нумарацыйнага, імяннага) – каля 20 %;

удакладняючыя даведкі (аб выданнях патэнтных ведамстваў, УНДІПІ, удакладненне патэнтна-прававога характару) – каля 40 %.

Даследаванне кадравага саставу бібліятэкараў рэспублікі, якія працуюць з патэнтнай дакументацыяй, паказала, што больш за 70 % супрацоўнікаў маюць пачатковую адукацыю ў галіне патэнтазнаўства і патэнтнай інфармацыі ці павысілі сваю кваліфікацыю на розных курсах. Гэта дае магчымасць паскорыць іх прафесійны рост. Такая з’ява характэрна, напрыклад, для бібліятэкараў Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай і Гомельскай абласной бібліятэк.

У мэтах пашырэння базавай адукацыі ў галіне патэнтазнаўства і патэнтнай інфармацыі, яе ўдасканалення і прыбліжэння да задач інфармацыйнага забеспячэння навукова-тэхнічнага прагрэсу на факультэце бібліятэказнаўства і бібліяграфіі Мінскага інстытута культуры з 1986/87 вучэбнага года ўведзены курс „Патэнтна-інфармацыйнае забеспячэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу”, разлічаны на 22 гадзіны. Тут даюцца веды і засвойваецца методыка правядзення патэнтных даследаванняў, вывучаюцца новыя метады патэнтна-інфармацыйнага забеспячэння спецыялістаў народнай гаспадаркі. На занятках шырока выкарыстоўваюцца актыўныя метады навучання: дзелавая гульня, аналіз вытворчых сітуацый, дыскусія. Тэматыка большасці заданняў звязана з рэальнымі запатрабаваннямі спецыялістаў.

На сучасным этапе ўдасканалення падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне патэнтнай інфармацыі больш плённай з’яўляецца прапанаваная выкладчыкамі кафедры галіновых бібліяграфій Маскоўскага дзяржаўнага інстытута культуры канцэпцыя, якая патрабуе ўлічваць тып інфармацыйных патрабаванняў грамадства. Неабходна больш дакладна ўлічваць функцыі, якія выконваюць бібліятэкі розных тыпаў: педагагічная, рэкрэацыйная – ва ўніверсальных бібліятэках; інфармацыйная, адукацыйная і іншыя – у спецыяльных. Выкарыстанне розных функцый бібліятэкамі цесна звязана з задавальненнем розных відаў інфармацыйных запатрабаванняў спецыялістаў – прафесійных і непрафесійных. У межах двух кірункаў падрыхтоўкі бібліятэчных кадраў з’явіцца магчымасць набыцця студэнтамі ведаў, уменняў і навыкаў у рабоце з патэнтнай дакументацыяй, абслугоўвання гэтай дакументацыяй спецыялістаў народнай гаспадаркі. Усё гэта стане неад’емнай часткай агульнай сістэмы ведаў аб навукова-тэхнічным прагрэсе і метадах яго бібліятэчнага, бібліяграфічнага, інфармацыйнага забеспячэння.